

מדינת ישראל

הכנסת השנייה

פרוטוקול מס' 36
משבת ועדת הכספים שהתקיימה
ביום ג', ט' בשבט תשי"ב (5.2.52)
בשעה 9.00.

י. גורי - יו"ר
ז. סוזיב
י. בדר
ש. דיין
א. ציזלינג
א. גניחובסקי
ה. אריאב
ק. לוז
י. רוקח
י. פרדר
ט. קלמר
א. הרצפלד
מ. טנה

נרכחים:

ד. שרי
י. אפרתי

חברים:

א. קפלן - שר האוצר
ד"ר ברגמן - נציב מט ההכנסה
מר קטרון - משרד המשפטים
מר ספיבק - משרד האוצר
מר בזק - מזכיר

מזמנים:

1. שאלות לסדר היום.
2. בקשות לערבויות הממשלה.
3. חוק לתיקון פקודת מט ההכנסה.
4. תשובת שר האוצר לשאלות.

סדר היום:

בש/שב

היו"ר י. גורי:

אני פותח את הישיבה.

1. הצעות לסדר היום.

ש. סוזניב:

אני חושב שמחובת כל חברי ועדת הכספים למסוק ליושב-ראש הוועדה את אי-שביעת רצונם מכך, שאין הוועדה דנה במצב המטבע הנוכחי. אנו מטפלים בדברים מכוונים מאוד - מס מותרות, מס הכנסה וכו' - אבל לא יתכן שנטפל בעניינים השוטפים מבלי שנקבל אינפורמציה ונביע את דעתנו. הידיעות מאתמול, לסל, בשטח המטבע הן איומות. אני מביע את משאלתי וגם את מחאתי שאנו לא נכנסים לכירור שאלה זו.

י. בדר:

אני מציע שוועדת הכספים תודיע לכנסת שהיא אינה מטטלת בענייני המטבע, למרות המצב האיום בשטח זה. בזה נצא ידי חובה, והעם ידע שאין אנו נושאים באחריות.

ח. אריאב:

אני מתנגד להצעת חבר הכנסת בדר. פרוש הצעתה הוא, שחברי הוועדה מתפטרים מתפקידם העיקרי. איני חושב שאנו צריכים לעשות זאת, ויש לנו רשות לחקוע בנושא דיון יסודי על מצב הכספים בארץ.

היו"ר י. גורי:

איני יכול לראות את הצעת חבר הכנסת בדר כהצעה פורמלית, מכיון שהוועדה אינה חייבת לעסוק במיוחד בענייני מטבע. אני רוצה גם להעיר, שאגב סקירה על מאזן התשלומים, התקיים בירור על-ידי שאלות ותשובות בענייני המטבע, אם-כי הדבר לא הסתיים בסיכומים, וזאת מטעם פשוט: כל-עוד דנה הממשלה במצב הכלכלי, כדאי לוועדה לחכות למסקנותיה, ועל בסיס זה לקיים דיון. יתכן שנצטרף לקיים פעם דיון על סמכויות הוועדה והנהג שלה. אני מציע כמו-כן לדחות את כל העניין עד לכואס של שר האוצר לשיבה בעוד שעה קלה.

י. רוקח:

אין זו שאלה של התנגדות; זוהי פשוט דאגה למצב. הדברים מתקדמים בקצב מהיר מאוד, ויתכן שעקב השינויים בערך המטבע - לא יהיה ערך לדיון שלנו על הצעת התיקון להס ההכנסה.

שר האוצר היה נוהג במקרים רבים בכנסת הקודמת לבוא לוועדת הכספים ולשמוע את דעתה בעניינים שונים, לפעמים עוד לפני הבאת העניין בפני הממשלה להחלטה. כך היה בעניין צמודי-הדולר, שטר-מקרקעין וכו'. אני חושב שגם עכשיו רצוי שהוא יעשה זאת, גם לפני קבלת ההחלטות הסופיות בממשלה.

י. בדר:

מכיון שאין רוצים להצביע על הצעתי, אני רוצה לטסור הודעה:

חושבני שבמצב המטבע האיום הנוכחי, זכותו של כל אחד מאתנו להעביר את הדיון החוצה. שמרתי תמיד על בקשת שר האוצר להיות מהיר בעניין זה, אך מכיון שאין דנים בזה כאן - יש הכרח לדבר בחוץ.

2. ערבויות הממשלה להלוואות.

היו"ר י. גורי:

קיבלתי שני מכתבים בענין מתן ערבויות. מכתב אחד מבקש את אישור הוועדה למתן ערבות להלוואה של 100 אלף לירות ש"ו. עומדת לקבל מהבנק-הלאומי למשך 3 שנים, ברבית שלא יותר מ-6%.

י. רוקח:

דוקא מכיון שמדברים על מוסד שאני תומך בו, ברצוני לחטואה על פיצול הערבויות למוסד זה ולמוסד אחר.

י. פרדר:

אנו אריכים לקבוע את הקו ביחס למתן ערבויות. אני חושב, למשל, שלא נכון הוא לתת סכומים קטנים באופן יחסי. ערבויות הממשלה צריכות להיות תמיד לפי גודל הסכומים ולפי המטרות. אני מוכן לתמוך בענין הקונקרטי, אבל אני מציע לקיים פעם בירור בשאלה היסודית.

היו"ר י. גורי:

אני רוצה להזכיר לחברי הוועדה את עומס העבודה שהחלטנו עליה, ואני חושב שהכנסת סעיפים נוספים לסדר עבודת הוועדה תמנע מאתנו בכלל לקיים את החלטותינו בענין זה.

י. בדר:

מתן ערבויות קשור לעניני המטבע, ובמצב האינפלציה הנוכחי - אין אנו יכולים לדון על ערבויות בלי שדון קודם על ענין המטבע. לכן אני מציע להוריד את הענין מעל סדר היום.

א. הרצפלד:

אסור לנו לחבל בענינים על-ידי עיכוב מתן הערבויות. מדובר כאן עתה על סכומים די קטנים, ואל נעכב זאת.

י. רוקח:

אני חושב שהיה צורך להעמיד סעיף זה בסדר היום כדי שהחברים יוכלו קודם לעיין בדבר. אני מציע, לכן, שדווח את ההחלטה בענין זה למחר. כדאי גם שנקבל בינתיים פרטים על תנאי הערבויות, וכן רשימה על הערבויות שניתנו עד היום, במטבע מקומי ובמטבע זר.

היו"ר י. גורי:

הרשימה הובטחה לי, ואני מסכים בהחלט שיש צורך להכניס לסדר היום את הענין לפני הדיון. אני מקבל, איפוא, את ההצעה לדחות את ההחלטה למחר.

המכתב השני נוגע לערבויות לסוכנות. מבקשים את אישור הוועדה למתן ערבות לסכום של 600 אלף לסוכנות-היהודית שהיא עומדת לקבל מהבנק-הלאומי, הניתנת להם לפרעון בשעורים חודשיים במשך 1952, החל מפברואר וכלה בדצמבר, ברבית של 3,5%, נגד שעבוד הכנסות מאיר"ו. ערבות זו באה במקום ערבות קודמת לסף של 800 אלף לירות, שהסוכנות קיבלה מהבנק-הלאומי בשעבוד כספי אייר"ו. אני מציע לאשר מתן ערבות זו.

3. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה תשי"ב - 1951.

היו"ר י. גורי:

בהצעת חוק זו אני רואה 3 חלקים: האחד - הצעות עקרוניות לשינויים, השני - ביטוח משפטי של העקרונות, והשלישי - הצעות המכוונות ליעול הגביה והכנסת שיפורים בסדרי ההכנסה הקיימים. אני מציע לוועדה לקיים את הדיונים בקו החלוקה הזו.

ברצוני להעיר דברים אחדים בקשר לחלק הראשון: לאחר בקריאה הראשונה קיבלתי תזכירים רבים ממוסדות וגופים. הבורר, למשל, קיבלתי משלחת מצבא-הקבע שהביאה בפני כמה דרישות להקלות במס הכנסה לאנשי קבע. אני דרישות אלה בהמשך הדיונים בחוק.

בעקבות הביקורת שנשמעה, ברצוני להביא הצעה לכמה יקונים בחוק המוצע, בשמי ובשם כמה חברי ועדה שהתעצתי אתם בענין. הצעות אלו אינן מחייבות את החברים האלה.

תיקון ראשון: בחוק המוצע ישנה הפליה מסוימת לגבי רוקים, שלגביהם אינן חלה העלאה לזיכוי 300 לירות לכל משלם מס. הצעתנו היא איפוא לזכות גם אותו בניכוי של 300 לירה מהכנסתו השנתית.

הצעת תיקון שניה: לפי החוק המוצע תקבל כל משפחה ששני ראשיה עובדים זיכוי של 60 לירה עבור הילד הראשון, (במקום 30 לירה קודם), 60 לירה עבור הילד השני (במקום 40 לירה). פירוש הדבר, שמשפחה ששני ראשיה עובדים ויש לה שני ילדים תקבל זיכוי של 120 לירה, במקום 70 לירה קודם. מכיון שלפי החוק הקודם, היה זכאי כל עובד לזיכוי של 250 לירות, כלומר 500 לירות למשפחה ששני ראשיה עובדים, ולפי החוק המוצע היא תזכה רק ב-300 לירה - אני מציע כפיצוי להגדיל את הזיכוי כנ"ל עבור הילדים.

הצעת תיקון שלישית: המסוימום לזיכויים טוציאליים הוא 200 לירות. ההצעה שלנו היא להכליל בתחום זה שני דברים נוספים: א) - דמי לידה בסכום של 50 לירות, ב) - דמי הבראה בסך של 25 לירה לשנה, כלומר לא יותר מ-10 ימי הבראה בסכום שלא יותר מ-2,5 לירות ליום הבראה. מטת ההצעה היא להגיע לניצול מקסימלי של 200 לירות אלו.

הצעת תיקון רביעית: בחוק המוצע, יקבל עובד המשלם את המס במקום עבודתו זיכוי נוסף של 5% מערך המס. כוונת ההצעה היא, לפצות אותו על דרגת האמת ועל התשלום בזמן. בתקופת אינפלציה - מרויח המפגר בתשלום על-ידי ירידת ערך הכסף. אבל אנו מציעים להעלות זיכוי זה ל-10%.

הצעת תיקון חמישית: אני מציע שעולה חדש, במשך השנתיים הראשונות להיותו משלם מס הכנסה, ושהכנסתו השנתית אינה עולה על 1500 לירות - יקבל זיכוי של 500 לירות, נוסף על הזיכוי האישי הנצטן לכל משלם מס.

הצעת תיקון ששית: לאפשר ביטוח נוסף מחוץ למסגרת של 200 לירות, על פי פורמולה שיסביר אותה אחר-כך ד"ר ברגמן.

דבר אחרון: קיבלו תזכיר מבנק לאומי לישראל, המסתיים בהצעות אלו: אין להטיל מס הכנסה רגיל או מס על ריווחי הון על הכנסות מסכיות הנובעות מפעולה ממשלחית נגד ראון האזרח, כגון עקב חרמת צאצא נכסים.

אני מציע להענות לתביעה זו.

כן מציעים בתזכיר לא להטיל מס על ריווחי הון הנובעים ממחירת נירות ערך, וכן ישנן שתי הצעות אלטרנטיביות להצעה זו.

אני מציע שהוועדה תיקח הצעות אלו ל-

השומה-למה בעת הדיון.

אני רוצה להסביר את ההצעה שהביא אצאצא מר גורי.

ד"ר ברגמן:

ישנו משא-ומתן עם חברות הביטוח

שהשקעותיהם תושקענה ברובן באופן רצוי לאוצר. משם כך מעוניין האוצר לתח הקלות לאלה המבטיחים את עצמם בחברות ביטוח. לבעלי הכנסות גדולות, לא מספיק הסכום של 200 לירות. לפי המצב הקיים מותר לאדם לנכות מחצית מתרומותיו שא במסגרת ה-200 לירות, בהגבלה של 7,5% מהכנסתו. הכוונה בהצעה היא להכניס למסגרת זו גם את ההוצאות לביטוח איים.

היו"ר י. אגורי: ביחס לסדר הדיון, אני מציע שנדון קודם בנקודות העקרוניות ורק אחר-כך נעבור לקריאת סעיפי נדון באמצעים השונים ליכול אצאצא הגביה.

אני חושב שיש לדון סעיף סעיף, ולדון על הפרינציפים בחחום כל

י. בדר:

סעיף.

א.מ. גניחובסקי: הצעת החוק מורכבת בעצם משני חלקים: תיקון לפקסדת מס ההכנסה, והצעת חוק חדש של ריווחי הון. משום כך אני מציע לדון קודם בענין הראשון אביחם לסדר הדיון - אני מציע לקבל את הצעת היושב ראש.

ח. אריאב: אני מצטרף לדעת גניחובסקי ביחס למס ריווחי הון, אך אני חושך בהצעה לדון סעיף אחר סעיף בכל הנוגע למס ההכנסה.

היו"ר י. גורי: למרות שאיני מסכים לזאת, אני מקבל את דעתכם שנעבור סעיף סעיף.

בש/שב

ועדת הכספים
5.2.52

י. רוקח:

הונחה על שולחן הכנסת הצעה לחוספת מס הכנסה לרשויות המקומיות. לדעתי, אין אפשרות לקבל את החוק הנוכחי לפני שהחוק הוא יעבור קריאה ראשונה.

היו"ר י. גורי:

אני גם שומע שבחוק שאנו דנים בו ישנו גם סעיף בענין החוספת לרשויות המקומיות, אך אני מקווה שעד שהחוק יבוא לקריאה שניה ושלישית - יעבור החוק לחוספת מס הכנסה לרשויות המקומיות את הקריאה הראשונה.

סעיף 1 של החוק - נתקבל

ח. אריאב:

סעיף קטן ב' של סעיף 2 נוגע למס ריווחי ההון, ובהתאם להצעה שהושמעה כאן אני מציע לא לדרון עליו בשלב זה.

סעיף 2 (א) - נתקבל

ד"ר ברגמן:

סעיף 3, המאפשר לשר האוצר לפרסם רשימות נשומים - הוכנס בהתאם להצעה ד"ר בלוך. מכיון שמבחינה טכנית יביה לנו קשה לפרסם רשימות מלאות - יפרסם שר האוצר רשימות של נשומים המעניינות את הצבור.

ח. אריאב:

לא אוכל בשום אופן להסכים שיפורסמו רשימות חלקיות, זה יכניס מרירות בלתי נחוצה לנו. ישנו חשש שמסיבות אלה או אחרות ירצו להוכיח שחוגים מסויימים דוקא אינם משלמים די מסים. אם האוצר חושב שלמען יעול הגביה יש לפרסם רשימות כאלה - יפורסמו הן במלואן, או שלא יפורסמו **פגל** כלל.

א. ציזלינג:

אני מציע שתהיה חובת פרסום של סוגים מסויימים, כפי שיקבעו מפעם לפעם על ידי האוצר, בהאריך מסויים בתוך שנה ש השומה בצורה כזו יפורסמו רשימות לפי סקטורים - חברות, קבוצים, מסחר וכו'. אולי גם רצוי שהסוגים יקבעו על-ידי האוצר באישור ועדת הכספים. אני חושב שאין חשיבות רבה בפרסום משלמי מס המקבלים את שכרם במקומות העבודה, אם-כי אפשר גם לעשות זאת פעם.

ז. שווייב:

רצוי שגם אנו נקבל את ההינ-וחשבוני של ד"ר בלוך, כי יתכן שישינו שם עצות שלא נראו על דעת האוצר ויכולות להראות בעינינו.

ולעצם העניין: לדעתי הוכנס ענין הפרסום בזמן לא נכון ובצורה מאוד מסוכנת. ברצוני להעיר נקודות מספר לענין הפרסום כשלעצמו. הכלכלה אצלנו היא מודרנית וישנן חברות, שבמס ההכנסה שלהן נושאים למעשה פרטיים. אבל אם יפורסם, למשל, שמו של מר פרדר כמקבל משכורת - תסולף האמת במידה שהוא מתזיק במניות.

דבר נוסף: לפי ההצעה, יכול פקיד השומה לפרסם ליד הסכום שהאזרח משלם גם את הסכום שהוא הצהיר עליו למעשה. לדעתך, דבר זה אינו צודק, כי יכולות להיות הערכות שונות והאזרח יועמד על-ידי כך כרמאי.

נאמר כאן, שאין ענין לפרסם את רשימות הנשומים המקבלים את שכרם במקומות עבודה. אבל אין זה סוד שישנם פקידים מוכשרים, שמתוץ לשעות עבודתם מקבלים משכורות נקיות גם במקומות אחרים.

אני חושב איפוא שאין לקבל את ענין הפרסום. אבל במידה שזה יתקבל - הכרח שתפורסם רק רשימה מלאה.

היו"ר י. גורי: אני מציע להגביל את זמן הדבור של כל חבר לכל סעיף ל-5 דקות. לסעיפים גדולים יותר - אפשר להקדיש קצת יותר.

י. רוקח: אני מתנגד בהחלט לענין זה של הגבלת רשות הדבור בוועשה. במלחאה מוגבל אף הזמן לנימוק ההסתייגויות, והמקום היתדי שבאפשרותנו לשכנע הוא בוועדה. אני רוצה שייירשם הדבר, שאני מתנגד בכל חוקף להגבלת זמן הדבור בוועדה.

היו"ר י. גורי: אנו נמצאים במסגרת של סדר-עבודה, וללא הגבלת הזמן אנו עלולים לדבר 3 חודשים על חוק זה. אני מציע שלסעיפים הטכניים יוקצבו לכל חבר לא יותר מ-5 דקות, לסעיפים בעלי ערך יותר - 10 דקות, ולדברים כמו ריווחי הון - נחליט לפני הדיון.

ה ה צ ע ה נ ת ק ב ל ה

י. פורר: מכיון שיש למנוע שימוש בחוק לשם הפעלת לחץ פוליטי - אני מציע שלפחות בתקופה הראשונה יצטרך האוצר לאישור ועדת הכספים ביחס לסוגי הנשומים שאוכנסו לרשימות הפרסום. לדעתך, לא יתכן לפרסם לפי סקטורים, ואני חושב שהאוצר יכול לפרסם לפי דרגות ההכנסה.

י. בדר: אני מבין שכוונת הסעיף הזה היא לתת עונש צבורי למעלימי מס על-ידי השוואת הדין-וחשבון של הנשומים עם הערכת פקיד השומה. אבל יתכן שהאזרח יערער על הערכת הפקיד בפני בית-משפט, וימצא שהוא צודק, אבל בינתיים הוא קיבל עונש צבורי. אני רוצה גם לציין שבית-משפט דן בעניינים אלה בדלתיים סגורות, כי אין זה ענין למחחרה.

ההזמנה הכללית למלשינות היא אופיינית למשטר. אבל גם בזמן שהמוסדות הלאומיים עסקו במלשינות - שמענו אמ טענות רבות שבעל-בית מלשין על סיר המשנה שלו כדי שישלח ללטרון ויתפנה החדר. אני חושב שגם עכשיו נזכה לתופעות כאלה, ויהיה לנו קשה מאוד לבחין בים ההלשנות בין נדיעות נכונות וכוזבות.

ק. לונז: יש לי הערה ביחס לניסוח: לפי ההצעה, לא ברור אם שר האוצר רשאי לפרסם רשימות חלקיות. אני חושב שיש לציין זאת במפורש.

מ. קלמר: איני חושב שיש להתנגד לענין הפרסום, רק מפני כך שיחכן ומישהו ינצל זאת לרעה. אני גם מפנגד לכך, שהענין יצטרך לאישור הוועדה, מכיון שאין בתפקידנו להכנס לעניני יום-יום, ויש להשאיר זאת לשיקול דעתו של האוצר.

ש. דיין: הכל יודעים שישנם חוגים מבין העשירים המעלימים חלק מהכנסותיהם. יחכן שהפרסום יביא לידי כך שאנשים מאוחו ענף המכירים היטב את הכנסות חבריהם - יגלו את האמת. איני קורא לזה הלשמה, ואיני מבין את הקשר בין זה לבין הענינים שהיו עם אצ"ל. אני חושב שהפרסום ישפיע גם על-ידי כך שמעלים המס יתביש. הדבר הכרחי להגיינה הצבורית שלנו.

היו"ר י. גורניץ: איני חושב שהמחוקק צריך להתחשב בחשש שהחוק יהיה מנוצל לרעה. חשש זה קיים לגבי כל חוק. ישנה שורה שלמה של אמצעים במשטר הדמוקרטי כדי להלחם נגד שימוש לרעה בחוק. מכיון שהפרסום הכרחי לטיהור האזירה הצבורית - עלינו לקבל זאת. אם אפשרי להציג לעיון אח כל הרשימה - אדרבא. אבל אם אין הדבר אפשרי מבחינה טכנית - מוכרחים לחלק את הרשימות לחלקים.

י. רוקח: נוסף לנימוקים שהשמיעו חברי נגד הסעיף הזה, אני רוצה להוסיף: אנשים רבים יכולים לחשוב כשייכים למקטורים שונים; יהודי אצלנו יכול להיות גם פרדסן, גם תעשייתן וגם סוחר. באיזו רשימה הוא יספיע? אין אנו רשאים לחת חופש לאוצר לפרסם כרצונו. זה יכניס רוח רעה, ואני משוכנע שזה לא יגדיל את ההכנסה של האוצר. אני מציא איפוא שנוותר השנה על כל הענין הזה. יחכן ועוד יבוא זמן להנהיג זאת. באופן אלטרנטיבי אני מציע שיפרסמו רשימה מלאה.

א.מ. גניחובסקי: הכנסת סעיף זה מהווה חידוש שלא היה אצלנו כדוגמתו ולדעתי, היה צריך לבוא בקוי היסוד של הממשלה, כי הוא מהווה דוגמא תמורה של הפליה. אני רוצה לשאול מדוע לא פרסמו את רשימת הפקידים בסוכנות שמעלו. הייתי מסכים לסעיף זה לו הוא היה מחייב לפרסם רשימות רק לאורך כל החזית.

א. הרצפלד: אני בעד פרסום, אבל אין לנו צורך לקבוע כעת את צורת הפרסום. לדעתי נעשתה שגיאה גדולה בזה, שהוכנס לענין זה פקיד השומא.

מר קטרונ:
אני רוצה להעיר שאין סעיף זה מיועד להעניש עבריינים. לשם זאת קיימים בחי-משפט המוסמכים להעניש אדם העובר על חוק מס ההכנסה.

ד"ר ברגמן:
אי-אפשר ללמד את הדין-וחשבון של ד"ר בלוך מסיבה פשוטה: טרם קיבלנו אותו. הוא יומצא קודם לאמצע למזכיר הכללי של האו"ם וזה יעביר אותו לשר האוצר שלנו. הסעיף הזה הוכנס על-פי עצה של ד"ר בלוך ולא לפי דין-וחשבון.

אין הכוונה לחלק את רשמות הנשומים ברבים; תנתן רק אפשרות לכל החפץ בכך לעיין ברשימה הנמצאת באוצר. אני רוצה גם לציין שאין לנו רשימה של כל הנשומים, ואפשר יהיה להכין אותה רק לאחד שנה וחצי לאחר קבלת ההחלטה.

אין כוונת הסעיף להעניש עבריינים. הכוונה היא להגדיל את הכנסות האוצר, וכן להוכיח את החקדמות הגביה של מס ההכנסה.

היו"ר י. גורי:
מכיון שעלינו עוד לשמוע את דברי שר האוצר, לא נוכל להמשיך בדיון בסעיף זה, ונשאיר את הענין עוד לעיון נוסף לחברים.

4. תשובת שר האוצר לשאלות.

ניתנה תשובת שר האוצר לשאלות ושאלות של חברי הוועדה ביחס לשאלות המטבע.

היו"ר י. גורי:
הישיבה סגורה. הישיבה הבאה מתר ב-9.00.

הישיבה ננעלה ב-14.00.